

Sygnatura akt II Ca 242/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Ewa Krakowiak
Sędziowie:	SO Zbigniew Zgud (sprawozdawca) SR del. Anna Kruszewska

Protokolant: protokolant sądowy J. H.

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2016r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.

przeciwko J. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie

z dnia 29 października 2015r., sygnatura akt I C 4776/14/P

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I. w ten sposób, że kwotę: „11.344,58 zł (jedenaście tysięcy trzysta czterdzieści cztery złote pięćdziesiąt osiem groszy)” zastępuje kwotą: „10.889,96 zł (dziesięć tysięcy osiemset osiemdziesiąt dziewięć złotych dziewięćdziesiąt sześć groszy)”, a w punkcie III. w ten sposób, że kwotę: „1.818 zł (jeden tysiąc osiemset osiemnaście złotych)” zastępuje kwotą: „573,14 zł (pięćset siedemdziesiąt trzy złote czternaście groszy)”;
- oddala apelację w pozostałej części;
- przyznaje kuratorowi A. P. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla (...) w K. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem pełnienia funkcji kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego w postępowaniu odwoławczym;
- nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla (...)w K.kwotę 1116,60 zł (jeden tysiąc sto szesnaście złotych sześćdziesiąt groszy) tytułem części opłaty od apelacji, od której uiszczenia pozwany był zwolniony i części wynagrodzenia kuratora;

5. nakazuje ściągnąć od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla (...) w K. kwotę 51,40 zł (pięćdziesiąt jeden złotych czterdzieści groszy) tytułem części opłaty od apelacji, od której uiszczenia pozwany był zwolniony i części wynagrodzenia kuratora.

SSR Anna Kruszewska SSO Ewa Krakowiak SSO Zbigniew Zgud

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 15 kwietnia 2016 roku

Powód (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą we W. wnosila o zasądzenie od pozwanego J. P. na jej rzecz kwoty 11 392, 58 złotych wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od kwoty 8 000 złotych za okres od dnia 6 czerwca 2014r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 29 października 2015 roku do sygn.. akt I C4776/14/P Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie zasądził od pozwanego J. P. na rzecz strony powodowej (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. kwotę 11.344,58 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 4-krotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego liczonymi od kwoty 8.000,00 zł od dnia 6 czerwca 2014 roku do dnia zapłaty; w pozostałej części powództwo oddalił; zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 1.818,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

Sąd Rejonowy ustalił, że powód (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą we W., wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS (...), prowadzi działalność gospodarczą polegającą na udzielaniu kredytów i pożyczek konsumentom i przedsiębiorcom. W dniu 22 października 2012r., powód zawarł z poznanym J. P. (zwanym dalej „posiadaczem”) umowę o kartę kredytową nr (...), na mocy której Bank przyznał posiadaczowi limit kredytowy do kwoty 8 200 złotych, dla korzystania z której otworzył rachunek karty oraz wydał kartę kredytową (...) (...) V. G.. Przyznany limit pieniędzy mógł zostać wykorzystany na cele konsumpcyjne. Stosowanie do § 4 niniejszej umowy, spłata wykorzystanego limitu kredytu miała następować w okresach miesięcznych poprzez dokonywanie przez posiadacza wpłat na rachunek karty, których wysokość oraz termin miały zostać określone w wyciągu z rachunku karty generowanym każdego miesiąca i wysyłanym w terminie do 5 dni roboczych od daty jego wygenerowania pocztą elektroniczną na wskazany przez posiadacza adres e-mail. Za dzień spłaty uznawano 26 dzień od daty wygenerowania wyciągu (ust. 1). Brak wymagalnej spłaty minimalnej w terminie określonym na wyciągu powodował naliczenie odsetek od kapitału przeterminowanego (odsetki karne), w wysokości zmiennej równej czterokrotności kredytu Lombardowego Narodowego Banku Polskiego (ust. 7). Posiadacz zobowiązał się także do pokrycia wszelkich uzasadnionych kosztów związanych z dochodzeniem spłaty zobowiązań wynikających z umowy, w tym: kosztów telefonicznych upomnień, listownych monitów, wezwań i zawiadomień wysyłanych do posiadacza, wizyt windykacyjnych, opłat za przekroczenie wskazanego limitu kredytowego, kosztów postępowania egzekucyjnego (w tym kosztów sądowych i komorniczych) określonych na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa (§ 4 ust. 8). W tabeli opłat i prowizji oraz tabeli oprocentowania dla kart kredytowych wskazano, iż za telefoniczne upomnienie posiadacza o podjęciu czynności związanych z nieterminową spłatą, pobiera się opłatę w wysokości 15 złotych, za korespondencję w postaci monitów i wezwań do zapłaty listem zwykłym - 15 złotych, zaś listem poleconym - 20 złotych, natomiast za wizytę windykacyjną opłata wynosiła 100 złotych. Za wypłatę gotówki w placówce banku, pobiera się prowizję w wysokości 3% wartości wypłaconej kwoty; za wydanie i korzystanie z karty głównej -150 złotych; za wydruk z historii rachunku karty – 20 złotych. Stosownie do postanowień § 6 Regulaminu przyznawania i korzystania z limitu kredytowego i karty kredytowej (...) (...) i G., Bank mógł wypowiedzieć umowę m. in. w przypadku braku wymagalnej spłaty minimalnej przez okres 2 miesięcy po uprzednim wezwaniu posiadacza rachunku karty w trybie określonym w umowie, do zapłaty zaległych spłat minimalnych lub ich części w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy. O wypowiedzeniu umowy, Bank miał zawiadomić posiadacza rachunku kredytowego pisemnie, podając powód wypowiedzenia oraz informację o dalszym trybie postępowania, wysokości zadłużenia wobec banku i terminie spłaty zadłużenia. W okresie od 11 października 2012r. do 7 listopada 2014r., pozwany J. P. nie spłacił żadnej raty udzielonego limitu kredytowego.

W związku z brakiem wymaganej spłaty minimalnej przez okres co najmniej 2 miesięcy, pismem z dnia 21 lipca 2013r., strona powodowa wypowiedziała umowę o przyznanie limitu kredytowego oraz wydanie karty kredytowej. W wypowiedzeniu wskazano, iż po upływie okresu wypowiedzenia, cała dochodzona należność z tytułu udzielonego kredytu stanie się wymagalna i będą od niej naliczane odsetki karne. Jednocześnie powód wezwał pozwanego do niezwłocznego, nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania pisma, zwrotu niewykorzystanego kredytu wraz z odsetkami i zapłaty zaległych opłat i prowizji. Wysokość zadłużenia pozwanego na dzień 5 czerwca 2014r., wyniosła 11 392, 58 złotych.

Powyższy stan faktyczny, Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o dokumenty załączone do pozwu – umowy z dnia 22 października 2012r. wraz z załącznikami, wyciągu z ksiąg banku, listy operacji, wypowiedzenia umowy o limit kredytowy i kartę, regulaminu przyznawania i udzielania limitu kredytowego, tabeli opłat i prowizji oraz tabeli oprocentowania dla kart kredytowych. Sąd Rejonowy wskazał, że wszystkie ww. dowody mają charakter dokumentów prywatnych, a ich moc dowodową określa art. 245 k.p.c., zgodnie z którym stanowią dowód tego, że osoba, które je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie. Sąd nie znalazł podstaw aby kwestionować wiarygodność wyżej wymienionych dokumentów, a zwłaszcza wyciągu z ksiąg bankowych, który został podpisany przez osobę umocowana do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku, zawiera oznaczenie wysokości zobowiązania i odsetek maksymalnych. Z niniejszego dokumentu wynika zadłużenie pozwanego J. P..

Sąd Rejonowy wskazał, że powód wykazał zarówno podstawę jak i wysokość dochodzonego roszczenia. Strony powstępowania zawarły umowę o udzielenie limitu kredytowego do wysokości 8 000 złotych oraz wydanie karty kredytowej. Pozwany zobowiązał się do systematycznego, comiesięcznego spłacania należności w ratach na podstawie wystawionych wyciągów z rachunków bankowych i jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego – nie spłacił ani jednej z rat. Dowodem uzasadniającym dochodzenie należności z tytułu nienależytego wykonania umowy kredytu jest wyciąg z rachunków bankowych. Co prawda, dowód ten stanowi dokument prywatny, nie mniej jednak procedura cywilna dopuszcza dokonanie ustaleń faktycznych w sprawie wyłącznie w oparciu o dowody, których moc dowodową określa art. 245 k.p.c. Należy także podkreślić, iż w niniejszej sprawie strona pozwana ani nie podniosła twierdzeń ani nie przedłożyła dowodu na wykazanie okoliczności uzasadniającym wykonanie zobowiązania albo wygaśnięcie czy nieistnienie roszczenia.

W związku z niewykonaniem zobowiązania przez pozwanego, powód wypowiedział umowę o przyznanie limitu kredytowego oraz wydanie karty kredytowej, z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie umowy spowodowało, iż powód może zasadnie domagać się zapłaty kapitału udzielonego kredytu w wysokości 8 000 złotych, kwoty 2 196, 87 złotych tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od 22 października 2012 r. do dnia 5 czerwca 2014r., jak również kosztów, opłat oraz prowizji związanych z prowadzeniem rachunku. Za zasadne należało uznać także roszczenie o zapłatę odsetek karnych od kwoty kapitału kredytu w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, albowiem same strony w § 4 ust. 7 umowy o kartę kredytową przewidziały naliczanie odsetek maksymalnych. W związku z faktem, iż powód dokonał skapitalizowania odsetek za okres od 22 października 2012r. do dnia wystawienia wyciągu z ksiąg bankowych, dalsze odsetki należało zasądzić od dnia 6 czerwca 2014r. do dnia zapłaty.

Zdaniem Sądu Rejonowego orzekając w przedmiocie kosztów, opłat i prowizji za prowadzenie rachunku, istotne znaczenie ma wyliczenie powoda zawarte w piśmie z 1 lipca 2015r. Z przedstawionego zestawienia wynika iż powód domaga się zapłaty: kwoty 240 złotych tytułem opłaty za wypłatę gotówki w placówce banku (3% wypłaconej kwoty), kwoty 65 złotych tytułem opłat za upomnienie listowne oraz telefoniczne (3 razy po 15 złotych i 1 raz po 20 złotych), kwoty 150 złotych za wydanie karty głównej, kwoty 20 złotych za wydanie bankowego tytułu egzekucyjnego (tzw. wyciągu z rachunku banku), kwoty 48 złotych tytułem tzw. „kosztów komorniczych –opłaty za wnioski”, a w pozostałym zakresie kwoty 672, 71 złotych wynikającej ze składek ubezpieczeniowych. Sąd uznał przedmiotowe roszczenie za uzasadnione, za wyjątkiem kwoty 31 złotych oraz 17 złotych, które to powód w piśmie z dnia 1 lipca 2015r., oznaczył jako koszty komornicze – opłata za wniosek. W rzeczywistości, były to koszty poniesione przez powoda w celu złożenia wniosku do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o udostępnienie informacji o aktualnym adresie zamieszkania pozwanego, a więc koszty poniesione już w trakcie postępowania, w związku z koniecznością

ustanowienia kuratora dla nieobecnego. W związku z powyższym, poniesiony przez powoda wydatek, należało zaliczyć do niezbędnych kosztów procesu, których zwrotu także domagała się strona powodowa. W pozostałym zakresie, każda z wyżej wymienionych kwot, których zasądzenia domagał się powód, znajduje źródło w postanowieniach umowy bądź tabeli opłat i prowizji oraz tabeli oprocentowania dla kart kredytowych, stanowiącej integralną część umowy. Podsumowując, Sąd zasądził kwotę 1 147, 71 złotych tytułem opłat i prowizji, a co do kwoty 48 złotych oddalił powództwo, o czym orzeczono w punkcie II wyroku, rozliczając przedmiotową kwotę w punkcie III orzeczenia.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., art. 19 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 13 ust. 1 ustawy o opłatach sądowych w sprawach cywilnych oraz § 6 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Pozwany przegrał sprawę w całości, a więc winien zwrócić stronie powodowej kwotę: 570 złotych tytułem opłaty od pozwu, 1200 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, 31 złotych oraz 17 złotych tytułem opłaty od wniosku o udostępnienie informacji o aktualnym adresie zamieszkania pozwanego, co stanowi łącznie kwotę 1818 złotych.

W punkcie IV Sąd Rejonowy przyznał kuratorowi dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego J. A. P. wynagrodzenia w kwocie 1200 złotych, Powyższe orzeczono na podstawie § 1. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 13 listopada 2013r., w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany kwestionując rozstrzygnięcie w zakresie w jakim powództwo uwzględniono i orzeczono o kosztach postępowania. Apelujący domagał się zmiany wyroku poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Apelujący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieprawidłowym przyjęciu, iż pozwany zapoznał się z tabelą opłat prowizji stanowiącej integralną część umowy w zakresie opłat za monity i wysokości oraz błędnym ustaleniu, że brzmienie postanowień tej tabeli zostało uzgodnione z pozwanym podczas gdy dokument ten nie został ani podpisany ani parafowany przez pozwanego. Dalej zarzucono naruszenie przepisów postępowania to jest:

- art. 479⁴³ k.p.c. w związku z art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i pominięcie w zaskarżonym wyroku okoliczności, że prawomocny wyrok w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone od chwili wpisania go do rejestru klauzul prowadzonego przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma skutek wobec osób trzecich, podczas gdy tabela opłat i prowizji stanowiąca integralną część umowy będącej przedmiotem oceny w niniejszej sprawie zawiera postanowienia, które są bardziej niekorzystne dla konsumenta niż te zamieszczone na liście klauzul niedozwolonych;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie wadliwego uzasadnienia co polega na braku dokonania oceny twierdzeń uczestnika, że tabela opłat i prowizji zawiera postanowienia, które są bardziej niekorzystne dla konsumenta niż te zamieszczone na liście klauzul niedozwolonych oraz, że pozwany w ogóle nie powinien być obciążony kosztami wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny materiału dowodowego i wyprowadzenie z jego analizy wniosków sprzecznych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego poprzez uznanie, że pozwany zapoznał się z treścią umowy w tym z tabelą opłat i prowizji w części dotyczącej opłat za monity i by ich wysokość została z nim uzgodniona podczas gdy tabela nie została ani podpisana ani parafowana przez pozwanego

Apelujący zarzucił także naruszenie prawa materialnego, a to:

- art. 385¹ k.c. w związku z art. 61 k.c. i art. 22¹ k.c. poprzez jego niezastosowanie i niezbadanie czy umowa o udzielenie limitu kredytowego wraz z tabelą opłat i prowizji zawierają nieuzgodnione indywidualnie z konsumentem niedozwolone postanowienia umowne;

- art. 385¹ k.c. w związku z art. 58 k.c. poprzez jego niezastosowanie i stwierdzenie, że pozwanego obowiązują postanowienia umowne niezgodnione z nim indywidualnie oraz sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy pozwanego;

- art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji konsumentów poprzez ich niezastosowanie co skutkuje nieprawidłowym uznaniem, iż dopuszczalne jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, a w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych sprowadzający się do zakwestionowania, że pozwany zapoznał się z tabelą opłat i prowizji jest bezzasadny. Dla przyjęcia związania pozwanego przedmiotową tabelą opłat i prowizji nie jest konieczne podpisanie tej tabeli przez pozwanego. Z § 13 umowy jednoznacznie wynika, że integralną część umowy stanowią m.in. tabele oprocentowania oraz tabela opłat i prowizji. Dalej w § 13 ust. 2 pozwany oświadczył, że przed zawarciem umowy otrzymał egzemplarz w tabeli oprocentowania tabeli opłat i prowizji w celu zapoznania się z ich treścią 2 oraz wraz z zawarciem umowy przyjmuje ich postanowienia odpowiednio do wiadomości stosowania. W obliczu takiego oświadczenia trudno wymagać od strony powodowej z prowadzenia jakiegokolwiek dalszego postępowania dowodowego w kierunku wykazania, że pozwanemu znana była treść przedmiotowych dokumentów. Stosowne oświadczenie pozwanego znalazło się bowiem w treści umowy. W takiej sytuacji ciężar dowodu, że pozwany złożył niezgodne z prawdą oświadczenie spoczywa na pozwanym zgodnie z art. 6 k.c. Zarzut ten koresponduje z zarzutem naruszenia prawa procesowego to jest art. 233 § 1 k.p.c. Także i w tym przypadku trzeba odwołać się do ogólnej zasady rozkładu ciężaru dowodu wynikającej z art. 6 k.c. Nie można zarzucać Sądowi Rejonowemu, że niezgodnie z zasadą logiki uznał, że pozwany zapoznał się z treścią umowy. Trudno bowiem logicznie przyjąć, że pozwany, który umowę podpisał w ogóle jej nie przeczytał to jest nie zapoznał się z jej treścią. Zasad doświadczenia życiowego wynika, że roztropnie postępujący człowiek zapoznaje się z treścią dokumentów, które podpisuje. , jeżeli pozwany zarzuca, że z treścią umowy się nie zapoznał to na nim ciąży obowiązek udowodnienia tego faktu skoro ze złożenia podpisu pod umową wynika domniemanie, że z treścią się zapoznał.

Z kolei zarzut, , że Sąd Rejonowy nieprawidłowo przyjął, że brzmienie tabeli opłat i prowizji zostało uzgodnione z pozwanym jest o tyle chybiony, że Sąd Rejonowy odnośnie indywidualnego uzgadniania tej tabeli z pozwanym w ogóle się nie wypowiedział. Należy jednak w tym miejscu wskazać, że zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Ciężar dowodu w tym względzie spoczywał zatem na stronie powodowej, która takiego dowodu w ogóle nie wniosła. Trzeba zatem zgodzić się z intencją apelacji, że przedmiotowe postanowienia nie były uzgadniane indywidualnie.

Nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. co Trzeba jednak zgodzić się z apelacją, że do naruszenia tego przepisu doszło 2, a Sąd Rejonowy nie odniósł się w uzasadnieniu do zarzutów związanych z zamieszczeniem w umowie klauzul niedozwolonych ani do kwestii obciążania pozwanego kosztami wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego. Naruszenie to może być jednak skorygowane przez sąd odwoławczy co odnośnie klauzul niedozwolonych nastąpi w dalszej części uzasadnienia. Jeżeli zaś chodzi o obciążenie pozwanego kosztami wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego to trzeba stwierdzić, że w niniejszej sprawie nie był wystawiany bankowy tytuł egzekucyjny, ale wyciąg z ksiąg banku, do którego sporządzenia bank jest uprawniony na podstawie art. 95 prawa bankowego. Zarzut oparty na niekonstytucyjności instytucji bankowego tytułu egzekucyjnego jest zatem chybiony, albowiem tytuł taki nie był podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze trzeba stwierdzić, że ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego w takim zakresie w jakim zostały poczynione są prawidłowe i mogą stanowić podstawę rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Okręgowy ustalenia te przyjmuje za własne i czyni podstawą rozstrzygnięcia z wyłączeniem ustalenia wysokości zobowiązania, o czym

poniżej. Zgodzić należy się Sądem Rejonowym w tej części, w której uznaje za uzasadnione powództwo w zakresie kwoty kapitału 8000 zł. Rozważania Sądu Rejonowego w tym zakresie są prawidłowe. Jakkolwiek Sąd Rejonowy wskazuje, że wysokość zobowiązania wynika z wyciągu ksiąg bankowych, to jednak dokument ten jako prywatny jest jedynie dowodem na treść oświadczenia powodowego Banku (art. 245 k.p.c.). Stanowi zatem jedynie dowód na to, że powodowy Bank oświadcza o wysokości zobowiązania. Oczywiście nie jest to dokument wystarczający dla ustalenia wysokości zobowiązania. Jednakże nie tylko ten dokument wskazuje na wysokość zobowiązania. Dochodzone kwoty potwierdzone są bowiem nie tylko wyciągiem z ksiąg bankowych, ale przede wszystkim wydrukiem listy operacji dokonywanych na koncie zalegającym w aktach na kartach 29-30 oraz treścią umowy, która w § 3 przewiduje naliczanie odsetek jako iloczynu wysokości kredytu lombardowego NBP i współczynnika 3,44 z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku. Zmiana oprocentowania kredytu lombardowego pociąga za sobą automatycznie zmianę wysokości oprocentowania. Z listy operacji wynika jednoznacznie, że pozwany wykorzystał 8000 zł limitu kredytowego. Brak dowodów spłaty tej kwoty. Od tej też kwoty należy naliczać odsetki według powyższej zasady. Oprocentowanie kredytu lombardowego NBP ulegało kilkakrotnie zmianie w okresie obowiązywania umowy. I tak wynosiło ono w poszczególnych okresach:

- 22.10.2012 - 7.11.2012 – 6,25% ;
- 8.11.2012 - 5.12.2012 - 6,00%;
- 6.12.2012 - 9.1.2013 – 5,75%
- 10.1.2013 - 6.2.2013 - 5,50%
- 7.2.2013 - 6.3.2013 – 5,25%;
- 7.3.2013 - 8.5.2013 - 4,75%;
- 9.5.2013 - 5.6.2013 - 4,50%;
- 6.6.2013 - 3.7.2013 - 4,25%
- 4.7.2013 - 8.10.2014 - 4,00 %.

Oprocentowanie to należy każdorazowo powiększyć razy 3,44. Ponieważ zgodnie z umową zmiana oprocentowania kredytu lombardowego automatycznie zmieniała oprocentowanie kredytu pozwanego, to zmiana oprocentowania następowała z chwilą zmiany oprocentowania kredytu lombardowego NBP, a zatem wcześniej niż wynika z tabeli przedłożonej przez stronę powodową w piśmie z 25 czerwca 2015 roku. Za poszczególne wskazane wyżej okresy wysokość naliczonych odsetek wynosi odpowiednio 75,40 zł; 122,14 zł; 147,40 zł; 111,96 zł; 106,88 zł; 222,04 zł; 91,61 zł; 86,52 zł; 1013,34 zł. Łącznie suma odsetek wyniosła 1977,25 zł i ta kwota podlegała zasądzeniu obok kwoty 8000 zł należności głównej. Ponadto zasadne było (i niekwestionowane) obciążenie pozwanego kosztami ubezpieczenia na łączną kwotę 912,17 zł, która wynika z listy operacji. Łączna kwota wykazanego zobowiązania wynosi zatem 10889,96 zł i ta kwota winna była być zasądzona.

Odmienne natomiast należy ocenić te zarzuty apelacji, które dotyczą zastosowania w umowie klauzul niedozwolonych. Zarzuty te są co do zasady uzasadnione. Co się tyczy kwestionowanych opłat za upomnienie, opłat za uzyskiwanie danych pozwanego, opłat za wystawienie wyciągu z ksiąg bankowych i kosztów postpowania egzekucyjnego to słusznie zarzucił pozwany, że naliczanie takich opłat stanowi klauzulę niedozwoloną. Inna jednakże jest podstawa takiego stwierdzenia niż wskazywana w apelacji. Kluczowe znaczenie dla tej kwestii na pogląd prawny wyrażony w Uchwale Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 20 listopada 2015 roku w sprawie III CZP 17/15 (OSNC 2016/4/40, www.sn.pl, LEX nr 1916698, Biul.SN 2015/11/10, M.Prawn. 2016/2/59). Sąd Najwyższy stwierdził, że „[w]prowadzone ustawą z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za produkt (Dz.U. Nr 22, poz. 271) postępowanie w sprawach o uznanie postanowień

wzorca umowy za niedozwolone (art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c.) służy abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców umowy. Kontrola ta zmierza do oceny postanowień wzorca w oderwaniu od okoliczności konkretnego przypadku i ma skłaniać przedsiębiorcę - w razie uznania ich za nieuczciwe do zaniechania ich stosowania. Chroni nie interes indywidualny, lecz zbiorowy interes konsumentów. Kontrola abstrakcyjna jest odpowiedzią na niedoskonałości kontroli incydentalnej nieuczciwych klauzul umownych, do której dochodzi w postępowaniach indywidualnych. Ustanowienie postępowania, w którym realizowana jest kontrola abstrakcyjna, służy transpozycji art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. WE L 95 z dnia 21 kwietnia 1993 r., s. 29 ze zm.; polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE: rozdział 15, t. 2, s. 288 - dalej: "dyrektywa 93/13").

W razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone sąd w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazuje ich wykorzystywania (art. 479⁴² § 1 k.p.c.). Odpis prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo przesyła Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: "Prezes"), który prowadzi jawny rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 1-3 k.p.c.). Prawomocny wyrok uwzględniający powództwo ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do tego rejestru (art. 479⁴³ k.p.c.).

Sąd zarządza publikację każdego prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 479⁴⁴ § 1 k.p.c.). W zakresie, w którym w przepisach o postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone brak regulacji szczególnych, stosuje się ogólne przepisy o wyrokach, w tym o ich prawomocności materialnej (art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c.).

W związku ze skutkami kontroli abstrakcyjnej postanowień wzorców umów pozostaje problematyka zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 184 - dalej: "u.o.k.k."). W przedmiocie tego zakazu, o środkach mających służyć usunięciu skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów i karach pieniężnych za stosowanie praktyki orzeka Prezes decyzją administracyjną (por. art. 26 i art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k.), od której przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 81 ust. 1 u.o.k.k. i art. 479²⁸ § 1 pkt 1 k.p.c.), rozpatrywane w postępowaniu w sprawach z zakresu ochrony konkurencji (art. 479²⁸-479³⁵ k.p.c.).

(...) Tylko w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone realizowana jest kontrola abstrakcyjna postanowień wzorców umów, podczas gdy w postępowaniu w sprawach takich praktyk chodzi o sankcjonowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w tym także praktyki polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych - w następstwie kontroli abstrakcyjnej - do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Przedmiotowy i podmiotowy zakres skutków uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej pozostaje zatem w związku z przedmiotowym i podmiotowym zakresem zakazu stosowania praktyki określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06, OSNP 2007, nr 1-2, poz. 35, i z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 73/13, OSNC 2014, nr 10, poz. 97; odmiennie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08, OSNC 2009, nr 9, poz. 119).

Kwestia zakresu przedmiotowego i podmiotowego skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone była niejednokrotnie podejmowana w judykaturze i nauce. W obu tych aspektach - przedmiotowym i podmiotowym - jej ocena wywołuje istotne rozbieżności.

Granice przedmiotowe prawomocności materialnej omawianego wyroku są ujmowane albo wąsko, tj. z ograniczeniem do konkretnego postanowienia zawartego w konkretnym wzorcu umowy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08, OSNC 2009, nr 9, poz. 119, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, "Monitor Prawa Bankowego" 2015, nr 1, s. 22, z dnia 13 maja 2010 r., III SK 29/09, nie publ., i z dnia 20 września 2013 r., II CSK 708/12, nie publ.), albo szerzej, tj. z rozciągnięciem na postanowienia o treści tożsamej z treścią lub zbliżonej do treści postanowienia uznanego za niedozwolone, jeżeli ich stosowanie wywiera taki sam skutek, jak stosowanie postanowienia uznanego za niedozwolone (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2007 r., I CSK 117/07, nie publ., z dnia 12 kwietnia 2011 r., III SK 44/10, OSNP 2012, nr 9-10, poz. 132, i z dnia 14 lutego 2012 r., III SK 32/11, nie publ.). Podejście węższe, odwołujące się do brzmienia art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c., zakłada, że za przedmiot postępowania prowadzonego na podstawie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. należy uznać konkretne postanowienie z konkretnego wzorca umowy, a nie postanowienie umowne w ogóle. Prawomocność materialna wyroku może więc rozciągać się tylko na to konkretne postanowienie. Przy podejściu szerszym akcentuje się wzgląd na efektywność ochrony prawnej w ramach kontroli abstrakcyjnej. Przyjęcie stanowiska, że dokonanie jakichkolwiek zmian w postanowieniu uznanym wcześniej za niedozwolone, choćby o charakterze redakcyjnym, implikuje konieczność wytaczania kolejnego powództwa o uznanie również "zmienionego" postanowienia za niedozwolone, czyniłoby tę ochronę często iluzoryczną, gdyż ułatwiałoby obchodzenie jej skutków. Oba stanowiska mają odzwierciedlenie w doktrynie.

W przypadku ustanowionej w art. 479⁴³ k.p.c. rozszerzonej - pod względem podmiotowym - prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone rozbieżności wywołuje to, czy rozszerzenie tej prawomocności działa jednokierunkowo (jednostronnie), tj. tylko na rzecz wszystkich osób trzecich, w tym każdego podmiotu, który zgodnie z art. 479³⁸ k.p.c. może wytoczyć powództwo w danej sprawie, a nie występował po stronie powodowej w prawomocnie zakończonym postępowaniu (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08 i z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 73/13, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2010 r., III SK 29/09, nie publ., z dnia 12 kwietnia 2011 r., III SK 44/10, z dnia 20 września 2013 r., II CSK 708/12, z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 142/13, nie publ., z dnia 12 lutego 2014 r., III SK 18/13, nie publ., i z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13), czy też dwukierunkowo (dwustronnie), tj. również przeciwko wszystkim osobom trzecim, zatem także przeciwko wszystkim przedsiębiorcom innym niż przedsiębiorca, który był w danej sprawie pozwany (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06, OSNP 2007, nr 1-2, poz. 35, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2006 r., III SK 7/06, OSNP 2007, nr 13-14, poz. 207, z dnia 5 czerwca 2007 r., I CSK 117/07, nie publ., i z dnia 11 października 2007 r., III SK 19/07, nie publ., oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., III SK 32/11, nie publ., z dnia 19 marca 2014 r., I CSK 20/14, "Monitor Prawa Bankowego" 2015, nr 3, s. 56, z dnia 22 lipca 2014 r., I CSK 376/14, nie publ., z dnia 6 sierpnia 2014 r., I CSK 653/13, "Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego" 2015, nr 3, s. 22, i z dnia 14 stycznia 2015 r., I CSK 124/14, nie publ.). Zapatrywania nauki są podzielone w podobny sposób.

Na rzecz stanowiska o jednokierunkowym działaniu rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie danego postanowienia wzorca umowy za niedozwolony podnosi się, że art. 479⁴³ k.p.c. - jako wyjątek od zasady działania prawomocności materialnej wyroków *inter partes* - należy wyklądać zważając, oraz że wzgląd na ochronę konsumentów w świetle dyrektywy 93/13 nie uzasadnia rozciągnięcia tej prawomocności na przedsiębiorców, którzy nie występowali po stronie pozwanej. Co więcej, art. 7 ust. 3 dyrektywy 93/13, wymagający, aby prawo krajowe umożliwiała łączne pozwanie więcej niż jednego przedsiębiorcy, byłby zbędny przy przyjęciu, że wyrok wydany przeciwko jednemu przedsiębiorcy miałby wywoływać skutki także wobec przedsiębiorców niebiorących udziału w postępowaniu. Wskazuje się również, że rozciągnięcie prawomocności materialnej przeciwko przedsiębiorcom, którzy nie uczestniczyli w postępowaniu, stanowiłoby ograniczenie ich prawa do obrony i prawa do wysłuchania, a tym samym realizacji prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Argumentuje się wreszcie, że tak szerokie znaczenie "skutku wobec osób trzecich", o którym mowa w art. 479⁴³ k.p.c., prowadziłoby

do nadania wyrokowi charakteru normy generalnej, czyli zrównania go z normą prawną, co byłoby sprzeczne z zamkniętym katalogiem źródeł prawa (art. 87 Konstytucji).

Zapatrywanie, że rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku ustanowiona w art. 479⁴³ k.p.c. działa dwukierunkowo wspierane jest brzmieniem tego przepisu, który nie ogranicza działania przewidzianych w nim skutków do określonej kategorii podmiotów i nie zawiera zastrzeżenia, że chodzi o skutki tylko "na rzecz" osób trzecich. Wskazuje się, że takie szerokie ujmowanie granic podmiotowych prawomocności materialnej wyroku wzmacnia skuteczność i efektywność abstrakcyjnej kontroli klauzul abuzywnych oraz pozwala na uniknięcie prowadzenia kilku postępowań w odniesieniu do identycznych postanowień wzorców umów stosowanych przez różnych przedsiębiorców, z których każde musiałyby się zakończyć identycznym rozstrzygnięciem. Podnosi się też, że przyjęcie skuteczności erga omnes w ujęciu dwukierunkowym nie oznacza, iż na skutek wyroku sądowego i wpisania zakwestionowanej klauzuli umownej do rejestru dochodzi do ustanowienia normy generalnej i abstrakcyjnej. Nie ma tu mowy o prawotwórczej działalności sądu, lecz dochodzi do klasycznego stosowania prawa; z woli ustawodawcy prawomocny wyrok stwierdzający uznanie danego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma po wpisaniu do rejestru skutek wobec osób trzecich.

Problem zakresu skutków ochrony prawnej udzielonej w ramach abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców umowy podjęty został przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: "Trybunał") w wyroku z dnia 26 kwietnia 2012 r., C-472/10, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság przeciwko Invitel Távközlési Zrt. Trybunał uznał, że regulacja krajowa rozciągająca skutki stwierdzenia - w postępowaniu zmierzającym do kontroli abstrakcyjnej - nieważności abuzywnej klauzuli umownej zawartej we wzorcu umowy konsumenckiej na ogół konsumentów, którzy zawarli z przedsiębiorcą pozwanym w takim postępowaniu umowę, do której stosuje się ten sam wzorzec umowy, w tym konsumentów, którzy nie byli stronami przedmiotowego postępowania, jest zgodna z art. 6 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 i 2 dyrektywy 93/13. Wyrok ten przesądza, że wymaganiom dyrektywy 93/13 odpowiada rozciągnięcie prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone na każdego z konsumentów, którzy zawarli umowy z pozwanym przedsiębiorcą z zastosowaniem zakwestionowanego postanowienia wzorca umowy, choćby nie uczestniczyli w postępowaniu przeciw temu przedsiębiorcy. W świetle wyroku Trybunału otwarta pozostaje kwestia, jak - z punktu widzenia dyrektywy 93/13 - należy ocenić konkurujące ze sobą kierunki wykładni art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. co do tego, przeciwko komu działa prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone.

Tym założeniem kierował się Sąd Apelacyjny w Warszawie, przedstawiając Trybunałowi pytanie o zgodność z art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy 93/13 w związku z art. 1 i 2 dyrektywy 2009/22 rozwiązania prawa krajowego przewidującego, że stosowanie postanowienia wzorca umowy o treści tożsamej z treścią postanowienia uznanego za niedozwolone w postępowaniu zmierzającym do kontroli abstrakcyjnej przez przedsiębiorcę, który nie brał udziału w tym postępowaniu, jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (postanowienie z dnia 19 listopada 2014 r., VI ACa 165/14). Pytanie to jest aktualne przy założeniu, że wynikająca z art. 479⁴³ k.p.c. rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa nie tylko przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, ale także każdemu innemu przedsiębiorcy, oraz że pod względem przedmiotowym prawomocność materialna takiego wyroku obejmuje nie tylko konkretne uznane za niedozwolone postanowienie konkretnego wzorca umowy, lecz również każde inne tożsame treściowo postanowienie wzorca umowy, a ponadto że przedmiotowy i podmiotowy zakres skutków uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej determinuje przedmiotowy i podmiotowy zakres działania zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k.

Postępowanie uregulowane w art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. służące abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców umów nie jest typowym postępowaniem procesowym zmierzającym bezpośrednio do ochrony praw indywidualnych podmiotów, lecz ma na celu ochronę zbiorowego interesu konsumentów jako elementu interesu publicznego,

wpływając również na sytuację prawną poszczególnych podmiotów. Wprowadzenie tego postępowania do polskiego porządku prawnego stanowi wykonanie obowiązku transpozycji rozwiązań prawa Unii Europejskiej dotyczących ochrony konsumentów przed nieuczciwymi klauzulami umownymi w zakresie obligującym państwa członkowskie do zapewnienia stosownych i skutecznych środków zapobiegających stałemu stosowaniu takich klauzul przez udostępnienie określonym podmiotom postępowania, w którym klauzule te poddawane są weryfikacji (art. 7 ust. 1 i 2 dyrektywy 93/13). Zarówno szczególny charakter omawianego postępowania, jak i jego wyznaczone prawem unijnym ramy wpływają na stosowanie przyjętych w nim rozwiązań procesowych.

Rozstrzygane zagadnienie prawne dotyczy skutków ochrony prawnej udzielonej w wyniku abstrakcyjnej kontroli nieuczciwych postanowień umownych, wynikających z prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone. Chociaż Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego sformułował zagadnienie w sposób sugerujący, że ogranicza się ono do negatywnego działania prawomocności materialnej jako przeszkody procesowej (art. 366 k.p.c.), to jednak - zakładając, że co do zasady granice przedmiotowe i podmiotowe prawomocności materialnej wyroku należy określać równoległe w płaszczyźnie negatywnej i płaszczyźnie pozytywnej jako mocy wiążącej (art. 365 § 1 k.p.c.; por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r., III CZP 95/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 25) - trzeba uznać, iż zagadnienie to ma analogiczne znaczenie z punktu widzenia granic skutków mocy wiążącej.

Działanie prawomocności materialnej wyroku w płaszczyźnie negatywnej - w jej granicach przedmiotowych i podmiotowych - oznacza wyłączenie ponownego postępowania w sprawie prawomocnie osądzonej. Dotyczy tego pytanie, czy dopuszczalne jest ponowne postępowanie o uznanie za niedozwolone tego samego postanowienia wzorca umowy albo postanowienia wzorca umowy tej samej treści, co postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., wszczęte z powództwa tego samego albo innego podmiotu przeciwko temu samemu albo innemu podmiotowi. Działanie prawomocności materialnej wyroku w płaszczyźnie pozytywnej - w jej granicach przedmiotowych i podmiotowych - oznacza związanie oceną kwestii, która w poprzednim postępowaniu była przedmiotem rozstrzygnięcia. Powstaje pytanie o skutek prejudycjalny wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone dla oceny innego postanowienia umownego powielającego postanowienie objęte tym wyrokiem i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., lub identyczne z nim w treści, w indywidualnych postępowaniach, służących kontroli incydentalnej, pomiędzy podmiotami prawomocnie zakończonego postępowania o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, w którym zapadł ten wyrok, albo pomiędzy innymi podmiotami.

Należy dodać, że działanie prawomocności materialnej w aspekcie mocy wiążącej nie może oznaczać bezpośredniej ingerencji w indywidualne stosunki materialnoprawne, lecz tylko konieczność uznania - w przypadku sporu na tle takich stosunków - że dane postanowienie umowne powielające postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., lub postanowienie identyczne z nim w treści, jest niedozwolone (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 708/12, nie publ.). Rozwiązanie to mieści się w ramach wynikających z dyrektywy 93/13 oraz odpowiada płynącym z nich wymaganiom w ujęciu Trybunału.

Przechodząc do przedmiotowych granic prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie określonego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone należy stwierdzić, że zagadnienia tego nie dotyczy art. 479⁴³ k.p.c., odnoszący się do podmiotowych granic prawomocności materialnej takiego wyroku. Miarodajne są tu więc regulacje wyznaczające przedmiotowe granice prawomocności materialnej w ogólności (art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c.). Wynika z nich, że w ujęciu przedmiotowym prawomocność materialna obejmuje to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Do wskazania granic przedmiotowych prawomocności materialnej decydujące jest więc żądanie, o którym sąd rozstrzygnął w związku z podstawą tego żądania, przez którą należy rozumieć tylko podstawę faktyczną. Podejście to jest ukształtowane - również w jego warstwie normatywnej na tle sporów o ochronę praw indywidualnych, u podłoża których leży twierdzenie o istnieniu skonkretyzowanych pod względem prawnym i faktycznym relacji między stronami procesu, niemniej wynika z niego - uogólniając - że

przedmiotowe granice prawomocności materialnej są zdeterminowane co do zasady przedmiotem procesu, o którym rozstrzygnął sąd w wyroku.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone żądanie zmierza do kontroli konkretnego postanowienia wzorca umowy. Przyjmuje się w związku z tym, że powód powinien powołać w pozwie postanowienie wzorca, które ma zostać poddane kontroli, określając je przez przytoczenie jego brzmienia i wskazanie wzorca, z którego pochodzi. Koresponduje z tym art. 479⁴² k.p.c., przewidujący, że w razie uwzględnienia powództwa sąd w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazuje ich wykorzystywania, a także art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., stanowiący, że Prezes prowadzi rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Przedmiot procesu w postępowaniu uregulowanym w art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. stanowi żądanie dotyczące skonkretyzowanego wzorcowego postanowienia umownego, o którego nieuczciwym (niedozwolonym) charakterze sąd ma rozstrzygnąć. Przedmiot ten nie jest kształtowany przez twierdzenia strony powodowej o skonkretyzowanych indywidualnie relacjach między stronami postępowania, lecz przez twierdzenia o niedozwolonym charakterze kwestionowanego postanowienia wzorca umowy, które wykorzystuje pozwany przedsiębiorca.

Postanowienie wzorca jest konkretyzowane przez treść normatywną ustalaną na podstawie jego brzmienia, ewentualnie w powiązaniu z innymi postanowieniami wzorca, a nie przez samo to brzmienie i jego językowy kontekst w ramach wzorca. Chociaż ta treść normatywna odzwierciedlona jest w żądaniu i sentencji wyroku za pomocą konkretnego sformułowania, to jednak pozostaje ono tylko jej nośnikiem, natomiast w sensie materialnym stwierdzenie niedozwolonego charakteru i zakaz wykorzystywania mają za przedmiot właśnie tę treść. Przedmiotem uznania za niedozwolone i zakazu wykorzystywania jest więc postanowienie w ujęciu materialnym, a nie formalnym. Nie chodzi o postanowienie o określonym brzmieniu, łącznie z językowym kontekstem wzorca, ale o wysłowioną w nim, przy uwzględnieniu normatywnego kontekstu wzorca umowy, skonkretyzowaną treść normatywną, tj. normę lub jej element, określające prawa lub obowiązki stron. Oznacza to, że pod względem przedmiotowym sąd rozstrzyga o niedozwolonym charakterze postanowienia, które ma daną treść normatywną, wynikającą z przytoczonego jego brzmienia i językowego kontekstu wzorca, w związku z czym ewentualne zmiany tego brzmienia i kontekstu nie wymykają się spod zakresu działania wyroku dopóty, dopóki nie mają wpływu na tę normatywną treść, gdyż zachowuje ona swoją tożsamość. Tożsamość ta jest zachowana, jeżeli zmiany językowe brzmienia postanowienia nie mają znaczenia normatywnego albo jest ono pomijalne.

Podobnie jest ze zmianą pozostałych części wzorca. W razie zmiany wzorca, z którego pochodzi postanowienie uznane za niedozwolone, postanowienie umieszczone w zmienionym wzorcu jest tożsame z postanowieniem uznanym za niedozwolone tylko wtedy, gdy zmiany wzorca nie wpłynęły lub wpłynęły nieistotnie na treść normatywną postanowienia. O zachowaniu tożsamości nie można jednak mówić, gdy zmiany brzmienia postanowienia lub językowego kontekstu wzorca pociągają za sobą zmianę treści normatywnej postanowienia, w szczególności prowadzą do tego, że jest ona jedynie podobna do treści normatywnej postanowienia uznanego za niedozwolone.

Przyjęcie zapatrywania, że przedmiotowe granice prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone obejmują postanowienie o konkretnej normatywnej treści, wyrażonej za pomocą określonego lub tożsamego treściowo sformułowania w tym samym lub innym wzorcu, powoduje, iż w praktyce, w ramach różnych postępowań, w tym postępowań indywidualnych między podmiotami objętymi podmiotowymi granicami prawomocności materialnej takiego wyroku lub postępowań przed Prezesem w sprawach dotyczących zakazu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k, może zachodzić potrzeba oceny tożsamości normatywnej postanowienia uznanego za niedozwolone i postanowienia ocenianego w danym postępowaniu. Sytuacja taka nie jest z punktu widzenia funkcjonowania systemu procesowego niczym szczególnym, lecz jedynie przykładem oceny tożsamości przedmiotowej spraw załatwianych w różnych postępowaniach - w kontekście prawomocności materialnej w aspekcie negatywnym - albo tożsamości przedmiotowej sprawy załatwionej w jednym postępowaniu z kwestią prejudycjalną rozpatrywaną w innym postępowaniu, a więc w kontekście prawomocności materialnej w aspekcie pozytywnym. Cechą szczególną

natury ilościowej jest to, że konieczność oceny tożsamości normatywnej postanowienia uznanego za niedozwolone i postanowienia ocenianego w danym indywidualnym postępowaniu może dotyczyć zdecydowanie większej liczby przypadków niż ma to z reguły miejsce w kontekście innych wypadków oceny granic przedmiotowych prawomocności materialnej wyroków.

Łączenie przedmiotowych granic prawomocności materialnej wyroku, który stwierdza abuzywność postanowienia wzorca umowy, z jego treścią normatywną, a nie jego brzmieniem, należy racjonalizuje działanie skuteczności takiego wyroku i pozwala na uniknięcie sytuacji, w których konieczne byłoby wszczynanie - nawet w tym samym układzie podmiotowym - kolejnych postępowań o uznanie za niedozwolone postanowień wzorca umowy mających wprowadzić nieco odmienne brzmienie, ale w tym samym lub zmienionym kontekście wzorca wyrażających tożsamą treść normatywną, w związku z czym można przyjąć, że wynik ich kontroli w kolejnych postępowaniach musiałby być identyczny. Rozwiązanie to pozwala na ocenę - z tego punktu widzenia - regulacji polskiej w kategoriach środka stosownego i skutecznego, zgodnie z wymaganiami płynącymi z art. 7 ust. 2 dyrektywy 93/13.

Odnosząc się do podmiotowych granic prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone należy wyjść z założenia, że art. 479⁴³ k.p.c. ustanawia w tym zakresie odstępstwo od reguł ogólnych wynikających z art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c. Z art. 479⁴³ k.p.c. wynika, że wyrok - od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa zgodnie z art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. - ma skutek wobec osób trzecich. Oznacza to rozszerzenie jego prawomocności materialnej na osoby niebędące stronami procesu zakończony tym wyrokiem, podczas gdy w świetle art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c. zasadą jest, że prawomocność materialna wyroku działa tylko inter partes.

Zasada ta ma podstawę w tym, że proces toczy się między stronami, a jego celem jest zlikwidowanie sporu przez rozstrzygnięcie o tym, jaka jest sytuacja prawna między nimi. W zakresie, w którym przedmiot sporu odnosi się do praw i obowiązków będących w dyspozycji stron dodatkowe znaczenie ma założenie, że wyrok nie powinien działać w szerszym zakresie podmiotowym niż zakres objęty dyspozycją stron. Ograniczenie prawomocności materialnej do stron jest ponadto konsekwencją tego, że proces toczy się z ich udziałem i one mają wpływ na jego tok, podczas gdy inne osoby zasadniczo pozostają poza procesem i nie wpływają na jego przebieg. Zachodzi ścisły związek między tym, jakie są lub mogą być granice podmiotowe prawomocności materialnej wyroku, a tym, jakie są lub powinny być granice podmiotowe - w procesie, w którym zapadł ten wyrok - prawa do wysłuchania, będącego zasadniczym elementem prawa do rzetelnego procesu, wynikającego z prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284, i art. 47 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE z dnia 14 grudnia 2007 r., C 303, s. 1).

Wyjątki od zasady działania prawomocności materialnej wyroku inter partes, ustanowione wprost w przepisach prawa (por. np. art. 58, art. 435 § 1, art. 458 § 1 i art. 887 § 2 k.p.c., art. 254 § 1 i 4 oraz art. 427 § 1 i 4 k.s.h., art. 49 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1443 ze zm., art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 197 ze zm., art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 950 ze zm., art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44) lub wynikające ze szczególnych relacji, w których osoby trzecie, objęte prawomocnością, znajdują się w stosunku do stron lub przedmiotu procesu (np. następcy prawni stron procesu), wymagają odpowiedniego uzasadnienia oraz zharmonizowania z postulatem zapewnienia tym osobom prawa do wysłuchania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08).

Motywy, który legł u podstaw ustanowienia w art. 479⁴³ k.p.c. rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, było to, aby skutki ochrony prawnej udzielonej w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone były adekwatne do celu i charakteru tego postępowania, a tym samym, aby przeprowadzana w jego ramach abstrakcyjna kontrola abuzywnych klauzul umownych była stosowna i skuteczna. Postępowanie w sprawach o uznanie

postanowień wzorca umowy za niedozwolone służy ochronie zbiorowego interesu konsumentów jako elementu interesu publicznego; pośrednio ze skutków tej ochrony korzystają indywidualne podmioty. Wobec tego wykładnia art. 479⁴³ k.p.c. w zakresie, w którym przepis ten rozszerza podmiotową skuteczność prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, powinna być taka, aby z jednej strony cel tego postępowania był skutecznie realizowany, a z drugiej strony, aby następowało to w sposób niewykraczający poza ten cel.

Spojrzenie na kształt normatywny rozwiązań przyjętych w postępowaniu uregulowanym w art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. pozwala na wniosek, że zbiorowy interes konsumentów jest reprezentowany i realizowany po jego stronie czynnej, podczas gdy po stronie biernej reprezentowany i realizowany jest interes indywidualny pozwanego przedsiębiorcy. Wskazuje na to jednoznacznie regulacja dotycząca legitymacji czynnej w omawianym postępowaniu. W świetle art. 479³⁸ k.p.c. określenie podmiotów, którym taka legitymacja przysługuje, nastąpiło na podstawie konstrukcji powództwa powszechnego (*actio popularis*), samoistnego powództwa organizacji pozarządowej i powództwa organu publicznego (rzecznik konsumentów, Prezes), a uzupełniające znaczenia ma legitymacja prokuratora oraz Rzecznika Praw Obywatelskich. Żaden z legitymowanych czynnie podmiotów nie dochodzi ochrony swych praw, lecz zbiorowego interesu konsumentów jako postaci interesu publicznego.

Inaczej rzecz się przedstawia po stronie pozwanej. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie zawierają regulacji będących choćby odpowiednikami regulacji zastosowanych po stronie czynnej. Obowiązuje założenie, że legitymacja bierna przysługuje konkretnemu przedsiębiorcy, który stosował lub stosuje kwestionowane postanowienie. Przedsiębiorca ten, broniąc się przed żądaniem pozwu, reprezentuje i realizuje własny interes, jak w wypadku pozwanego w zwykłym, klasycznym procesie podporządkowanym regułom właściwym sporom o charakterze indywidualnym. Ustawodawca nie przewidział możliwości pozwania organizacji przedsiębiorców, która w celu ochrony ich zbiorowego interesu może sprzeciwiać się uznaniu określonego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone. Założeniu, że podmioty występujące po stronie czynnej działają jako reprezentanci zbiorowego interesu konsumentów, podczas gdy pozwany przedsiębiorca realizuje i reprezentuje własny, indywidualny interes, odpowiada to, że według art. 479⁴³ k.p.c. z rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej korzysta wyłącznie wyrok uwzględniający powództwo, tj. taki, do którego zmierzają wskazane podmioty, nie przysługuje ona natomiast wyrokowi oddalającemu powództwo, tj. takiemu, który zaspokaja interes pozwanego przedsiębiorcy.

Odmienność interesów reprezentowanych po stronie czynnej i biernej postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone daje podstawę do zajęcia stanowiska, że - jakkolwiek brzmienie art. 479⁴³ k.p.c. nie przewiduje odpowiedniego zróżnicowania trzeba w ramach wykładni dokonać jego teleologicznej redukcji. Powinna ona skutkować przyjęciem, że przewidziana w tym przepisie rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich, tj. strony powodowej i wszystkich osób trzecich, ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy. W tych ramach należy lokować regulacje przewidujące, że wyrok uwzględniający powództwo korzysta z rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej dopiero od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa, że przedmiotowy rejestr jest jawny, jak również że każdy prawomocny wyrok wydany w sprawie o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone podlega ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 479⁴³, 479⁴⁴ § 2 i art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c.).

Stanowisko, że wyrok uwzględniający powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa na rzecz wszystkich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, harmonizuje z postulatem zagwarantowania prawa do wysłuchania. Działanie prawomocności materialnej przedmiotowego wyroku na rzecz wszystkich nie prowadzi do naruszenia prawa do wysłuchania osób trzecich, które nie uczestniczyły w postępowaniu po stronie powodowej, gdyż chodzi o wyrok, który jest dla nich korzystny. Nie ma potrzeby, aby inne osoby mogły wszczynać

na nowo postępowanie o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy o tej samej treści normatywnej przeciwko temu samemu pozwanemu przedsiębiorcy, gdyż skutki wyroku działają na ich rzecz w indywidualnych sporach z tym przedsiębiorcą.

Z kolei ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu. Skutki te wyrażają się w daleko idącej ingerencji w sferę prawną pozwanego przedsiębiorcy, który musi się liczyć z tym, że w każdym indywidualnym sporze z jego udziałem sąd - pozostając związany prejudycjalnym skutkiem tego wyroku - będzie musiał uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone, oraz że w razie stosowania przez niego zakwestionowanego postanowienia Prezes będzie mógł wszcząć w stosunku do niego postępowanie o zaniechanie takiego działania jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. z wszelkimi możliwymi następstwami. Gdyby tego rodzaju skutki miały rozciągać się także na pozostałych przedsiębiorców niewystępujących w postępowaniu po stronie pozwanej, to wymagałoby to - właśnie ze względu na ich rodzaj i zakres - takich rozwiązań normatywnych, które w odpowiedni sposób zabezpieczyłyby im realizację prawa do wysłuchania.

Za niewystarczającą z tego punktu widzenia należy uznać ewentualność korzystania z interwencji ubocznej (art. 76 k.p.c.). Z reguły nie ma takich relacji innych przedsiębiorców z pozwanym przedsiębiorcą uzasadniających założenie, że powinni wiedzieć o wszczętym postępowaniu, a nie istnieje po ich stronie obowiązek dowiadywania się w Sądzie Okręgowym w Warszawie - Sądzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów, czy zostało wszczęte postępowanie mające za przedmiot określone postanowienie wzorca umowy. W ustawie nie ma rozwiązań przewidujących mechanizm upowszechniania informacji o wszczęciu określonego postępowania i jego przedmiocie.

Jednokierunkowe - na rzecz wszystkich - rozciągnięcie skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpisuje się w wymaganie wynikające z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, aby przyjęte na poziomie krajowym środki były stosowne i skuteczne. Działanie omawianego wyroku na rzecz wszystkich, ale w stosunku do konkretnego pozwanego przedsiębiorcy, jest proporcjonalne, ponieważ pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą zapewnienia efektywności kontroli abstrakcyjnej a koniecznością respektowania prawa do wysłuchania jako podstawowego elementu prawa do rzetelnego postępowania, wynikającego z prawa do sądu. Udzielana w tych granicach w ramach tej kontroli ochrona prawna pozostaje skuteczna, ponieważ z jej dobrodziejstw w stosunku do pozwanego przedsiębiorcy korzystać może każdy, kto chce powołać się na niedozwolony charakter postanowienia wzorca umowy, stosowanego przez tego przedsiębiorcę, a zakwestionowanego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów.

Trzeba ponadto zaznaczyć, że - w świetle akapitu 23 motywów i art. 7 ust. 3 dyrektywy 93/13 - kontrola abstrakcyjna oznacza kontrolę dokonywaną w oderwaniu od konkretnych stosunków umownych i okoliczności ich powstania, nie zaś kontrolę umożliwiającą prewencyjne eliminowanie stosowania określonego postanowienia z gospodarki w ogóle lub danego jej sektora, czyli w oderwaniu od jego stosowania (zalecania) przez poszczególnych przedsiębiorców. Przepis art. 7 ust. 3 dyrektywy 93/13 uwzględnia okoliczność, że może zachodzić potrzeba dokonywania kontroli abstrakcyjnej ze skutkiem przeciwko kilku podmiotom, w tym przedsiębiorcom, ale jako sposób osiągnięcia takiego rezultatu wskazuje konieczność umożliwienia ich łącznego pozwania w jednym i tym samym postępowaniu, a nie objęcie ich skutkami postępowania prowadzonego przeciwko któremukolwiek z nich. Wymaganie to w prawie polskim spełnia możliwość łącznego pozwania - jako współuczestników formalnych (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.) - przedsiębiorców stosujących lub zalecających stosowanie tych samych lub podobnych wzorców umów. Na przeszkodzie temu nie stoi warunek odnoszący się do właściwości sądu, gdyż wszystkie sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone skupione są we właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 479³⁶ k.p.c.).” Z zaprezentowanym wyżej wywoдем należy się zgodzić. Sąd Okręgowy przyjmuje zatem, że uznanie określonego wzorca umowy za niedozwolony nie jest wiążące w stosunku do innego podmiotu niż autor klauzuli uznanej za niedozwoloną. Stąd też przywoływane przez pozwanego wpisanie

klauzul do rejestru klauzul abuzywnych nie może odnieść bezpośredniego skutku w niniejszej sprawie. Przychylając się jednak do zaprezentowanego w cyt. Uchwale Sądu Najwyższego poglądu o związaniu wyrokiem podmiotu stosującego niedozwolone klauzule umowne w relacji z innymi konsumentami pozostającymi z tym podmiotem w stosunkach umownych trzeba stwierdzić, że w Rejestrze Klauzul Niedozwolonych pod pozycją 6038 figuruje uznane za niedozwolone postanowienie w brzmieniu: "Pożyczkobiorca zobowiązuje się: - pokryć wszelkie uzasadnione koszty związane z dochodzeniem spłaty zobowiązań wynikających z umowy pożyczki oraz realizacji zabezpieczenia. Na koszty które ponosi Pożyczkobiorca, w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przez niego zobowiązań wynikających z Umowy pożyczki, składają się: - koszty telefonicznych upomnień, listowych wezwań i zawiadomień wysyłanych Pożyczkobiorcy, wyjazdów interwencyjnych w wysokości określonej w (...) stanowiącej załącznik nr 1 do Umowy... Wysokość opłat związanych z dochodzeniem spłaty zobowiązań oraz katalog czynności monitorujących może ulec zmianie w przypadku uzasadnionej zmiany kosztów ponoszonych przez Bank, wprowadzenia nowej czynności monitorującej lub zmiany przepisów prawa". Wpis ten nastąpił na mocy wyroku Sadu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie XVII AmC 428/13 przeciwko (...) Bank (...) S.A we W.. Postanowienie to jest tożsame z treścią § 4 ust. 8 umowy zawartej przez strony niniejszego postępowania. Postanowienie to stanowiło podstawę obciążenia pozwanego kosztami upomnień telefonicznych, listowych, wezwań i zawiadomień. W uzasadnieniu przedmiotowego rozstrzygnięcia Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, że w tym przypadku naruszenie interesów konsumenta przejawia się przede wszystkim w sferze ekonomicznej. „Poprzez kwestionowaną klauzulę bank nadaje sobie uprawnienie do zmiany wysokości opłat i prowizji, pobierania opłat za wystawienie i wysłanie wezwań/zawiadomień z tytułu niewykonywania przez konsumenta zobowiązań wynikających z umowy, pobierania opłat za koszty telefonicznych upomnień oraz wyjazdów interwencyjnych, co powoduje u konsumenta realne uszczuplenie majątku i straty finansowe. Wprowadzenie przez pozwanego przedmiotowego postanowienia powoduje również naruszenie interesów prywatnych wynikających z braku satysfakcji, związanego z niepomysłnym załatwieniem sprawy, trudnościami organizacyjnymi, jak również poczuciem niepewności co do ostatecznej wysokości kredytu. Celem monitu winno być poinformowanie o konieczności spłaty zadłużenia, a nie powodowanie dodatkowych obciążeń po stronie konsumenta. Zgodnie z powyższym stosowanie przedmiotowego zapisu wzorca powoduje, iż interes ekonomiczny konsumenta jest rażąco naruszony, co w relacjach pomiędzy konsumentem a profesjonalistą nie powinno mieć miejsca. (...) [K]onsument przystępując do umowy kredytu, nie powinien ponosić dodatkowych – obok oprocentowania kredytu – kosztów, zwłaszcza za czynności windykacyjne podejmowane przez pozwanego. Nie są to bowiem czynności, których bank dokonuje na zlecenie konsumenta czy w jego interesie. Zdaniem Sądu, pozwany nie może w żadnej mierze arbitralnie ustalać dodatkowych kosztów, które tak naprawdę nie są konsumentowi do końca znane. Tymczasem przedmiotowe postanowienie przewiduje, iż opłata za wystawienie i wysłanie upomnienia/wezwania do zapłaty będzie każdorazowo określana w oparciu o obowiązującą w chwili pobierania opłaty „Taryfę opłat i prowizji dla czynności związanych z obsługą kredytów na zakup towarów i usług oraz pożyczek gotówkowych udzielanych przez (...) Bank (...) S.A.”. Nadto brak jest proporcjonalnego rozłożenia praw i obowiązków pomiędzy stronami umowy, gdyż konsument nie ma możliwości domagania się od pozwanego podobnego świadczenia w sytuacji, gdy to on będzie kierował korespondencją dotyczącą wadliwej obsługi przez pozwanego umowy kredytu lub umowy pożyczki. (...) Nadto, w ocenie Sądu, egzekwowanie od klientów dodatkowych opłat za wykonanie określonych we wzorcu czynności stanowi de facto dodatkowe źródło dochodu banku, co stoi w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Nie jest także aprobowane, by klientowi, który jest już zadłużony, dokładać kolejne zobowiązanie, którego źródłem była informacja o pierwotnym zobowiązaniu. Stanowi to przerzucenie ciężaru i ryzyka prowadzenia działalności na konsumenta.”. Tożsame uwagi trzeba poczynić w stosunku do umowy będącej przedmiotem niniejszego postępowania. Zasada rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w stosunku do podmiotu, który zastosował konkretne niedozwolone postanowienie umowne nakazuje uznać postanowienia umowy uprawniające stronę powodową do pobierania dodatkowych opłat za poszczególne czynności windykacyjne (w tym monity, wystawianie wyciągów itp.) za niedozwolone klauzule umowne. W takiej sytuacji te postanowienia umowne nie wiążą pozwanego i nie mogą być podstawą roszczeń powodowego Banku (art. 385¹ k.c.). W tej części powództwo podlegało zatem oddaleniu.

Konsekwencją częściowego oddalenia powództwa jest orzeczenie o kosztach postępowania na zasadzie art. 100 k.p.c. Strona powodowa wygrywa sprawę w 95,6%. Łączna suma kosztów poniesionych przez powoda i podlegająca

rozliczeniu to 570 zł opłaty sądowej od pozwu, 24,60 zł i 4,92 zł opłat notarialnych za uwierzytelnienie pełnomocnictw oraz odpisu z KRS (w sumie 599,52 zł). Mając na uwadze stopień uwzględnienia powództwa zasądzeniu od pozwanego podlegała kwota 573,14 zł. Zmiana rozstrzygnięcia o kosztach postępowania nie dotyczy jednak jedynie stopnia w jakim powództwo zostało uwzględnione. Sąd Rejonowy bezzasadnie bowiem przyznał stronie powodowej zwrot kosztów zastępstwa procesowego profesjonalnego pełnomocnika. Tymczasem w niniejszej sprawie strona powodowa nie była reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego ani adwokata.

Mając powyższe na uwadze, uznając apelację za częściowo zasadną, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c.

Na tej samej zasadzie art. 100 k.p.c. orzeczono o kosztach postępowania odwoławczego. Na sumę kosztów składa się opłata sądowa od apelacji (568 zł), od której uiszczenia kurator pozwanego był zwolniony i wynagrodzenia kuratora (600 zł). Łączna suma niepokrytych opłat i wydatków wynosi 1168 zł i podlega rozdzieleniu między strony postępowania według proporcji 4,4% od strony powodowej i 95,6% od pozwanego, a zatem odpowiada to kwotom 1116,60 zł i 51,40 zł. O ściągnięciu tych kosztów orzeczono na zasadzie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O wynagrodzeniu kuratora orzeczono na zasadzie § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 6 i 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.) .

SSO Zbigniew Zgud SSO Ewa Krakowiak SSR Anna Kruszewska